

Informacja prasowa

Obchody 80. rocznicy Obławy Augustowskiej

W 80. rocznicę Obławy Augustowskiej – największej powojennej zbrodni dokonanej na Polakach – Instytut Pileckiego zaprasza do udziału w wydarzeniach upamiętniających ofiary sowieckiego terroru.

 12–19 lipca 2025

 Augustów i okolice

Ważną częścią tegorocznych obchodów rocznicowych będzie Otwarcie Domu Pamięci Obławy Augustowskiej. Nowa placówka Instytutu Pileckiego to nie tylko symboliczne uhonorowanie ofiar zbrodni, lecz także rezultat dziesięcioleci obywatelskiego zaangażowania i badawczej determinacji towarzyszącej wciąż trwającemu procesowi poszukiwania prawdy o nich. Wystawa stała w Domu Pamięci przedstawia relacje świadków Obławy i wskazuje jej głównych sprawców. Symboliczny podział narracji na ofiary–świadków–sprawców pozwoli odbiorcom lepiej zrozumieć historię tej zbrodni.

Historia Obławy Augustowskiej

W lipcu 1945 roku funkcjonariusze NKWD przeprowadzili w rejonie Puszczy Augustowskiej akcję likwidacji polskiego podziemia niepodległościowego. Ponad 7 tysięcy podejrzewanych o działalność konspiracyjną lub jej wspieranie zostało aresztowanych przez znany z brutalnych metod sowiecki kontrwywiad wojskowy „Smiersz”. Po „weryfikacji” około 5 tysięcy osób zwolniono do domów. Co najmniej 513 uznano za żołnierzy polskiego podziemia i zamordowano w do dziś nieznanym miejscu.

Władze PRL nigdy oficjalnie nie potwierdziły tej zbrodni. Aż do upadku komunizmu była ona politycznie niewygodna, więc przemilczana. Pamięć o Obławie przetrwała dzięki wysiłkowi rodzin aresztowanych. Przez lata żyli oni nadzieją, że ich bliscy nie zostali zamordowani i własnymi siłami poszukiwali informacji na ich temat. Dopiero w 1987 roku, po przypadkowym odkryciu w Puszczy Augustowskiej ludzkich szczątków (które okazały się szczątkami żołnierzy Wehrmachtu), zaczęto publicznie mówić o Obławie. Rodziny poszukujące informacji o najbliższych zostali wsparci przez członków opozycji antykomunistycznej „Solidarność”, a po 1989 roku również przez badaczy rosyjskiego stowarzyszenia „Memoriał” i Instytutu Pamięci Narodowej.

Organizatorzy: Instytut Pileckiego, Województwo Podlaskie

Partnerzy: Miasto Augustów i Powiat Augustowski, Klub Historyczny im. AK w Augustowie, Bazylika NSJ, ZHP Augustów, Związek Sybiraków – Oddział w Augustowie, 1. Batalion Saperów w Augustowie, Augustowskie Placówki Kultury, Wojskowe Biuro Historyczne

Patroni medialni: TVP Historia, TVP Białystok, Polskie Radio Białystok, Radio 5, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna, Nasze Miasto Augustów, Augustów 24, KARTA, Onet.

Rola Instytutu Pileckiego w procesie przywracania pamięci o ofiarach Obławy Augustowskiej

Działania w kierunku upamiętnienia ofiar podjął również Instytut Pileckiego, który w 2021 roku zakupił tzw. Dom Turka – budynek byłego aresztu augustowskiego Urzędu Bezpieczeństwa. Podczas Obławy kamienica służyła za punkt filtracyjny, w którym zatrzymani byli poddawani brutalnym przesłuchaniom i torturom w celu wymuszenia zeznań dotyczących ich kontaktów z polskim podziemiem niepodległościowym lub ujawnienia innych zaangażowanych osób. W tym miejscu powstał Dom Pamięci Obławy Augustowskiej, obok którego Instytut Pileckiego stworzył symboliczne upamiętnienie ofiar tej zbrodni. Mur Pamięci Ofiar Obławy Augustowskiej to pomnik, na którym widnieją imiona i nazwiska 513 zamordowanych w Obławie osób, których dane zostały potwierdzone przez badaczy.

Wydarzenia z lipca 1945 roku powinny być ostrzeżeniem przed konsekwencjami, jakie niesie polityka ekspansywnych imperiów. Cień wydarzeń sprzed 80 lat znów staje się aktualny w kontekście rosyjskiej agresji na Ukrainę. Wobec dziejących się na naszych oczach wydarzeń, rola Domu Pamięci Obławy Augustowskiej dalece wykracza poza funkcje muzealne. Choć zbrodnia ta funkcjonuje przede wszystkim w pamięci lokalnych społeczności, ma ona wymiar uniwersalny – oparty na poszukiwaniu prawdy o ofiarach totalitaryzmu przez rodziny, badaczy i społeczników wspieranych przez instytucję publiczną demokratycznego i niepodległego państwa.

Więcej informacji o Obławie Augustowskiej:

<https://augustow.instytutpileckiego.pl/pl/idea/oblawa-augustowska>

Aktualizowany harmonogram obchodów 80. rocznicy Obławy Augustowskiej:

<https://instytutpileckiego.pl/pl/instytut/kalendarz/obchody-80-rocznicy-oblawy-augustowskiej>

Instytut Pileckiego to państwowa instytucja naukowo-badawcza, utworzona w celu prowadzenia interdyscyplinarnej i międzynarodowej refleksji nad kluczowymi zagadnieniami XX wieku, w tym zwłaszcza dwoma totalitaryzmami – niemieckim i sowieckim oraz ich konsekwencjami.

Zestaw prasowy

Organizatorzy: Instytut Pileckiego, Województwo Podlaskie

Partnerzy: Miasto Augustów i Powiat Augustowski, Klub Historyczny im. AK w Augustowie, Bazylika NSJ, ZHP Augustów, Związek Sybiraków – Oddział w Augustowie, 1. Batalion Saperów w Augustowie, Augustowskie Placówki Kultury, Wojskowe Biuro Historyczne

Patroni medialni: TVP Historia, TVP Białystok, Polskie Radio Białystok, Radio 5, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna, Nasze Miasto Augustów, Augustów 24, KARTA, Onet.

PROGRAM OBCHODÓW

12 LIPCA (SOBOTA)

- 11:00 – IX Publiczne Odczytywanie Nazwisk Ofiar: „Przywróćmy im twarze i imiona”.
Organizatorzy: Klub Historyczny im. Armii Krajowej, Światowy Związek Żołnierzy AK, Bazylika pw. NSJ, Augustowskie Placówki Kultury
- 11:45 – Poświęcenie Domu Pamięci Obławy Augustowskiej.
- 12:00 – Msza Święta w Bazylice pw. NSJ – nabożeństwo odprawi bp Romuald Kamiński, wnuk jednej z Ofiar Obławy Augustowskiej.
- 13:30 – Uroczystości oficjalne otwarcia Domu Pamięci Obławy Augustowskiej.
- 15:00 – Zwiedzanie wystawy.
- 16:00 – Montaż słowno-muzyczny z muzyką Filharmonii Podlaskiej i poezją Grzegorza Kucharczewskiego.

13 LIPCA (NIEDZIELA)

- 08:00 – Objazd po miejscach filtracji z Danutą i Zbigniewem Kaszlej*.
- 12:00 – Zwiedzanie kuratorskie z dr. Łukaszem Faszcą*.
- 14:00 – Debata naukowa poświęcona popularyzacji tematu Obławy Augustowskiej i wystawie stałej w Domu Pamięci Obławy Augustowskiej.
- Uczestnicy: Barbara Bojaryn-Kazberuk, Zbigniew Gluza, Danuta Kaszlej, dr Nikita Pietrow, prof. Rafał Wnuk
- 18:00 – Śpiewanki patriotyczne – Zespół Tańca Ludowego Bystry.

14 LIPCA (PONIEDZIAŁEK)

- 12:00, 14:00 – Zwiedzanie kuratorskie z dr. Łukaszem Faszcą*.
- 16:00 – Debata naukowa: „Zmienna pamięć. Przemiany lokalnych i regionalnych tragedii w ponadnarodowe/ogólnokrajowe miejsca pamięci. Obława Augustowska – Tragedia Górnośląska – Zbrodnia w Piaśnicy (1939–1945)”.
- Uczestnicy: prof. Małgorzata Dajnowicz, prof. Adam Dziurok, dr Sebastian Rosenbaum, dr Magdalena Izabella Sacha

Organizatorzy: Instytut Pileckiego, Województwo Podlaskie

Partnerzy: Miasto Augustów i Powiat Augustowski, Klub Historyczny im. AK w Augustowie, Bazylika NSJ, ZHP Augustów, Związek Sybiraków – Oddział w Augustowie, 1. Batalion Saperów w Augustowie, Augustowskie Placówki Kultury, Wojskowe Biuro Historyczne

Patroni medialni: TVP Historia, TVP Białystok, Polskie Radio Białystok, Radio 5, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna, Nasze Miasto Augustów, Augustów 24, KARTA, Onet.

- 20:00 – Recital Grzegorza Kucharzewskiego.
- 21:00 – Świeatko Pamięci pod Murem Pamięci i lektura fragmentów „Przerwanych życiorysów” Alicji Maciejowskiej.

15 LIPCA (WTOREK)

- 14:00, 16:00 – Zwiedzanie kuratorskie z dr. Łukaszem Faszczą.*
- 18:00 – Gra terenowa: „Śladami Obławy Augustowskiej”.*
- 20:00 – Plenerowy pokaz notacji lokalnych „Świadków Historii”.

19 LIPCA (SOBOTA)

- 20:30 – Widowisko muzyczno-multimedialne „Lipcowi '45” (Amfiteatr w Augustowie)

Wystąpią: Żurkowski, Marika, Ewelina Flinta, Maja Krzyżewska

***Liczba miejsc ograniczona - rezerwacje pod nr. +48 539 393 419**

Organizatorzy: Instytut Pileckiego, Województwo Podlaskie

Partnerzy: Miasto Augustów i Powiat Augustowski, Klub Historyczny im. AK w Augustowie, Bazylika NSJ, ZHP Augustów, Związek Sybiraków – Oddział w Augustowie, 1. Batalion Saperów w Augustowie, Augustowskie Placówki Kultury, Wojskowe Biuro Historyczne

Patroni medialni: TVP Historia, TVP Białystok, Polskie Radio Białystok, Radio 5, Kurier Poranny, Gazeta Współczesna, Nasze Miasto Augustów, Augustów 24, KARTA, Onet.